

Tema broja: REGIONALNA SARADNJA

REGIONALNA SARADNJA

Redakcija

Tvrđnja da je teško osvajati sadašnjost i graditi budućnost ako se prethodno ne ovlada prošlošću danas već pomalo liči na opšte mesto. Živimo u vremenu u kome su više od velikih reči potrebne delotvorne i konkretnе strategije suočavanja sa nasleđem ratnih zločina na ovim prostorima. One se moraju ostvarivati odmah, sada i ovde, uprkos i uporedo sa procesom modernizacije ovdašnjih društava i njihovih deklarativnih težnji da ravnopravno uđu u porodicu integrisanih evropskih naroda i odgovore izazovima tranzicionih promena.

Nije, medutim, opšte mesto tvrdnja da je saradnja političara, pravosudnih sistema, medija i nevladinih organizacija SCG, Hrvatske i Bosne i Hercegovine usmerena na to da se u svakoj od nacija u regionu podstakne i ostvari suočavanje sa sopstvenom prošlošću i nedelima onih pripadnika sopstvenog naroda koji su u ime navodnog patriotismra vršili ratne zločine - jedan od najvaznijih elemenata strategije suočavanja sa vlastitim zločinima. Upravo ti pripadnici, uključujući i one na komandnim pozicijama, snose odgovornost za počinjene zločine i ako se oni ne privedu pravdi, bilo od strane međunarodnog pravosudja ili od strane domaćih sudova, odgovornost za učinjene zločine prebacivaće se, hteli to ili ne, na nacionalne kolektivitete.

Uvidjajući značaj interakcije i zajedničkih napora pravosudnih sistema sve tri navedene zemlje, za temu ovog broja "Pravde u tranziciji" izabrali smo regionalnu saradnju koja poslednjih godina, uprkos zastajanjima, predrasudama i otporima, beleži stalni uspon. Pošli smo od uverenja da se samo iskrenom i efektivnom regionalnom saradnjom tužilaštava, sudova i istražnih organa, uz podršku međunarodne zajednice, može utvrditi puna materijalna istina i odmeriti individualna krivična odgovornost u kojoj nacionalne pripadnosti učinilaca i žrtava neće biti od prvorazredne važnosti. Govoriti o regionalnoj saradnji u suočavanju sa učinjenim zločinima znači govoriti o konkretnim i oplapljivim oblicima saradnje kao što su, recimo, razmena dokaznih sredstava putem međunarodnopravne pomoći na regionalnom nivou, interakcija svih stručnih organa koji su nadležni za gonjenje i procesuiranje učinilaca ratnih zločina u svakoj od država u regionu, jačanje komunikacione mreže policija, tužilaštava i sudskih vlasti u Hrvatskoj, BiH i Srbiji i Crnoj Gori, kako bi se stvorio efikasan mehanizam za trenutnu razmenu informacija, izjava svedoka i drugih dokaza, kao i za zaštitu svedoka.

Otvaramoći dosje o dostignućima i problemima regionalne saradnje u suočavanju sa zločinima, zalažemo se za to da se ta saradnja ostvaruje na ideji da profesionalizam i stručnost ne treba da poznaju granice i da su pravosudni stručnjaci zemalja regiona u najvećoj meri upućeni na uzajamnu pomoći i saradnju u procesuiranju ratnih zločina i drugih povreda međunarodnog humanitarnog prava na području bivše Jugoslavije imajući pred sobom identičan cilj – ostvariti pravdu za žrtve.

U ekskluzivnom prilogu za „Pravdu u tranziciji“, predsedavajući OEBS, slovenački ministar spoljnih poslova Dimitrij Rupel naglašava da su dugoročna stabilnost, jačanje vladavine prava i razvijeni i konstruktivni odnosi među državama bivše Jugoslavije nemogući ako odgovorni za ratne zločine ostanu nekažnjeni. Istinska sloboda kretanja u regionu, održiv povratak izbeglih i interno raseljenih, i prevencija bilo kakvih budućih konflikata jedino mogu biti ostvareni ukoliko se povrati poverenje u pravosudni sistem i državu. Patnje žrtava trebaju da budu javno priznate, a odgovorni kažnjeni kroz sudske postupak uz poštovanje njihovih prava kao okrivljenih. Rupel uočava da su pravosuđa Bosne i Hercegovine, Hrvatske, i Srbije i Crne Gore priznala značaj regionalne saradnje kao temelja za uspešno i zakonito procesuiranje ratnih zločina. Haški tribunal takođe smatra regionalnu saradnju kao jedan od važnih uslova za prenošenje postupaka na nacionalna pravosuđa u skladu sa strategijom okončanja svog rada. Evropska unija, prema Kopenhagenskim kriterijumima za pristupanje EU, daje takođe procesuiranju ratnih zločina i regionalnoj saradnji izuzetan značaj.

Ako je ostvarivanje tih ciljeva ambicija svih regionalnih učesnika saradnje, veoma ohrabrujuće zvuče reči zamenika tužioca za ratne zločine Srbije Bogdana Stankovića da Tužilaštvo za ratne zločine Srbije svakodnevno dobija zahteve za saradnju od kolega iz Hrvatske i Bosne, da i njima upućuje slične, te da dostignuti nivo saradnje i uspostavljene komunikacije obećava da će uzajamna pomoći u pretkrivičnom postupku između nadležnih organa Hrvatske i Bosne i Hercegovine i Srbije ubuduće ići uzlaznom putanjom i ostvariti očekivane ciljeve. Stankovićeve reči potvrđuje Medždžida Kreso, Predsednik suda BiH koja kaže da je komunikacija intenzivna, da se održavaju redovni sastanci odgovornih pravosudnih funkcionera iz BiH, Srbije i Hrvatske čime je, kako kaže, „moguće preskočiti sve one institucije koje odgovolje - ministarstva pravde, spoljnih poslova“ i u neposrednom kontaktu rešavati otvorena pitanja.

Njen kolega, Marinko Jurčević, Glavni tužilac BIH, ističe značaj saradnje sa žrtvama rata, odnosno sa njihovim organizacijama u svim zemljama regiona. To je oblast saradnje koja je posebno važna jer žrtve „najbolje znaju šta se i gdje desilo, ko su izvršioci“.

Verujemo da će pažnju naših čitalaca privući stavovi istaknutih predstavnika pravosudja i pravne nauke iz Hrvatske, istaknutog krivičara profesora Ive Josipovića, i sudije Vrhovnog suda Hrvatske Damira Kosa koji prenose iskustva ove susedne zemlje u reformi pravosudja i procesuiranju ratnih zločina. Njihovo je zajedničko stanovište da regionalna saradnja u tim oblastima nema alternativu. I ostali autori rubrike „Tema broja“ plediraju za pragmatičnu i konkretnu profesionalnu saradnju pravosudnih institucija i poslenika. Oblasti konkretne saradnje su brojne a jedna od njih je, svakako, saradnja pravosudja koja se sastoji se u učešću svedoka u pokrenutim procesima. U prilogu Pere Jurišina koji piše o slučaju „Lora“ i korektnom sudjenju sudije Tonković, pokazuju se sve prednosti učešća svedoka iz susedstva u raščišćavanju odgovornosti za zločine. O ekstradiciji, takodje veoma važnoj oblasti regionalne saradnje u suočavanju sa zločinima piše Gordana Božilović-Petrović, sudija Okružnog suda u Beogradu i predsednik sudskega Veća u predmetu „Škorpioni“ koji je izazvao najširu pažnju javnosti.

Dodajmo na kraju da je saradnja UNMIK-a i pravosudja Srbije danas izložena višestrukim iskušenjima i mnogim teškoćama na što su posebno uticali dogadjaji od 17. marta 2004. godine koji su u velikoj meri destabilizovali rad pravosudnih organa KiM i odvratili njihovu pažnju od drugih, ne manje važnih predmeta. U sadašnjem trenutku saradnja pravosudnih organa UNMIK-a i Republike Srbije nalazi se, svakako, u senci političkih pregovora o budućem statusu Kosova i Metohije.